

KERTINĖ PARAŠTĖ

„Apie Maironį negalima kalbėti puse lūpų“ —

Tai vieno idealisto, Maironio gerbėjo Lietuvoje žodžiai. Kalbėjime pilna burna.

„Maironis — iš Dangaus atsiųsta dovana lietuvių tautai. Poetas, kurio niekas nepakeis, niekas nepakartos. Dievo siūstas pranašas, tautinio atgimimo dainiūs. Katalikų tautos milžinas, ir miręs — gyvas, realus ir nemarus.“ — maždaug taip kalbėjo Maironio mirties 50 metų minėjime Clevelando bažnyčioje savo pamoksle poetas Leonardas Andriekus.

Maironio mirties 20-ties metų minėjimo proga Antanas Vaičiulaitis rašė: „Kai dabar žiūrime į mūsų tautos atgimimo dainių iš prabėgančio laiko perspektyvos, jis mums atrodo galingai išsikeriojęs ir stipriai į gimtą dirvą šaknis suleidęs ažuolas, savo viršūne debesų nepelšijęs ir iš tolo ne taip pastebimas, bet savo šakomis apdengias visa tautą, ją priglobias audrų metais, jai įkvėpias pasitikėjimo ir prižadąs pergalės tikrumą“.

Toksai buvo ir toksai yra dabar, švenčiant 125 metų gimimo jubiliejų, mūsų Maironis. Lietuvos praeities didybės, vilties dainiūs — caro vergijoje, džiugiesio ir liūdesio, dainos ir maldos poetas — Lietuvos nepriklausomybės metais, skausmo, kančios ir tikėjimo Aukščiausiojo valia ir teisybe — komunistinės okupacijos dešimtmečiais.

Neįveikė jo caras su savo žandarais, neužgniaužė germanų kryžiuočių palikuonys, atkandantis Stalino satrapai („Kur jie dabar? Tik trūkė muilo burbulai!“ — „Vakaro mintys“). Bet kas baisiausia, tai kad toje komunistinio košmaro viešpatijoje, negalėdami Maironio išrauti iš žmonių širdžių, be atodairio ir be gėdos Maironį naudojo savo propagandai, veidmainiškai interpredtuodami jo „Pavasario balsų“ poeziją kaip kovos dėl komunizmo, dėl socializmo revoliucijos, dėl sovietinės santvarkos inspiratorę, kaip sovietinės „liaudies“ gajumo išraišką, o jį patį kaip poetą, kurio „dainos“ pranašavo („Nebeužtvenksi upės bėgimo“) imperalistų galą, „buržuazinės Lietuvos“ žlugimą.

Maironio dvasiško profesija ir religinė pasaulėžiūra, „laiko reakcionieriškos, antiliaudiškos ideologijos apnašos“, pagal

komunistinių kritikų aiškinimus, uždėjusios ant Maironio kūrybos tam tikrą antspaūdą, kuris turjis būti nuimtas, nuvalytas. Dėl to, leidžiant jo „Pavasario balsus“, jie būdavo nuo to viso — nuo religinių ir atvirai tautinių kūrinių — „išvalyti“. Iš „Kur bėga Šešupė, ku žemunas teka“ išmestamas (1947 m.) paskutinis posmas „Apsaugok, Aukščiausias“, kaip atgyvenęs ir „liaudžiai“ nebeaktualus, nors tikrovėje tapęs nauju liaudies himnu. „Marija, Marija“, giesmė, giedota Karo muziejaus apeigose, iš rinkinio ir dabar dar tebesanti išmesta, kaip religinio fanatizmo liekana, tampa visos tautos (ir išėvijios) vilties ir paguodos giesmė.

Net ir iš satyrų, kurios labai tik sovietiniams Nepriklausomos Lietuvos niekintojams, kadangi jose keliamos ydos ir negerovės, buvo išbraukiami posmai, kurie galėtų sukelti aliuzijų į bolševikinio rojaus niekšybes. Maironis tegali atsilipti puse lūpų.

O tauta (neteisinga ją būtų vadinti „liaudimi“, kurią sudaro tik nedidelė sąjelė policinių pareigūnų) gyveno (ir gyvena) pilna, nesužalota Maironio poezija, tytomis deklamuodami „O, siurbėlės, niekšai, bastūnų gauja... gal titulus, garsą sau gauste, dėmės nuo kaktos nenuplauste...“ arba su ašaromis giedodami „Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį... Mes Tavo per amžius vargingi vaikai“, ką paliudija vienas pamokslas Vilniaus Šv. Rapolo bažnyčioje, minint 50 metų nuo Maironio mirties sukaktį: „Ką tik girdėjome šią giesmę... giesmė tautos dainiūs, kuris išstisus dešimtmečius buvo patsai mylimiausias mūsų poetas... Jis savo kūryba padarė didelį poveikį mūsų tautos sąmonei: jis padėjo mums surasti ir suprasti save (kaip lietuvius ir kaip katalikų tikėjimo išpažintojus). Jis turėjo mūsų tautai nemažesnę reikšmę kaip Vytautas Didysis. Vytautas tik užkariavo ginklu didelius plotus svetimų žemių, o Maironis pažadino tautos sąmonę ir šaukė ją eiti atgimimo keliu...“

Gal žymiausias, nors viešai nežinomas dabartinės Lietuvos poetas, taip pat, kaip ir Maironis, kunigas, tarp kitų parašęs poemą „Prabilis many Maironio Lietuva“, su pagaunančiu (Nukelta į 3 psl.)

Maironio 125-osioms gimimo metinėms

Maironis kaip
poezijos vertėjas

ALFONSAS TYRUOLIS

Palyginti ne taip jau daug yra poetų, kurie būtų ėmęsi poezijos vertimo darbo. Tam yra keletas nesunkiai atspėjami priežastis. Be to, ne kiekvienas poetas linkęs į savo poeziją įjungti dar ir verslinės pluoštus ar bent duoti suprasti, kad kitų tautų poezija jam yra turėjusi kokios įtakos. Bet į poezijos vertimo darbą gali kartais paskatinti ir ypatingos aplinkybės ar gyvenamojo momento poreikiai. Sakysim, Putinas iki Antrojo pasaulinio karo buvo pasireiškęs kaip poezijos vertėjas. Bet praėjusio karo ir okupacijų metais jis jau pasirodė kaip talentingas vertėjas, gana sklandžiai ir poetingai į lietuvių kalbą išvertęs Adomo Mickevičiaus „Konradą Valenrodą“ ir kone visą „Poną Tada“.

Kiekybės atžvilgiu poezijos vertimų amplitudė gana plati. Maironio poezijos vertimų kraitis nėra didelis: išskyrus keletą pavienių ar ciklinio pobūdžio eilėraščių, kokio atskiro ar stambesnio poezijos veikalo jis į lietuvių kalbą nebuvo išvertęs. Tai kaip ir proginiai vertimai, kuriais buvo kiek papildyta ir jo paties kūryba, nes poezijos vertimo darbas yra bemaž toks pats aktas, kaip ir originaliosios poezijos kūrimas, ypač kai ji — kaip ir Maironio atveju — nuosirdžiai pasisavinama ir atitinkamai išreiškiama. Dėl to ir poezijos vertimus Maironis įjungė į savo originaliąją kūrybą *Pavasario balsuose* (velesni redaktoriai vertimus išskyrė). Bet pasaulinės literatūros apžvalgoj buvo pasisakęs, kad planuojas parengti pasaulinės literatūros bei poezijos rinkinį lietuvių kalba. Deja, to nebebuvo padaryta.

Į Maironio poezijos vertimus reikia žiūrėti kaip į svetimų kūrinių gan intymų pasisavinimą, kuriam vokiečių kalboj duodamas atkūrimo (Nachdichtung), ne vertimo (Uebersetzung) vardas. Tokiais vertimais yra pasižymėję, pvz., St. George ir Rainer Maria Rilke. Bet čia kartais galima nukrypti ir į kraštutinumą. Pavyzdžiui, Rilke prancūzų poeto Paul Valéry poeziją buvo taip savitai „rilkiškai“ išvertęs, kad autorius turėjęs pasakyti, jog čia jau ne jo, bet p. Rilkes poezija. Vis dėlto A. W. Schlegelio ir L. Tiecko Šekspyro raštų vertimai yra nepalyginamo tikslumo ir literatūrinio vertingumo darbai. Ir tik labai retais atvejais vertimas prilygsta originalui, kaip kad, pvz., yra W. Taylor Goethės „Fausto“ vertimo į anglų kalbą atveju. Pažodinis ypač kla-

Dail. Jonas Sileika (1883-1960). Maironis. (Portretas kabo „Draugo“ redakcijos vestibuly. Nuotrauka Jono Kuprio.)
Šių metų lapkričio 2 dieną sukanka 125 metai nuo Maironio gimimo.

sikinės ir disciplinuotos poezijos vertimas neįmanomas, ir juo labiau prie to artėjama, ir juo daugiau netenkama poetinio svorio. Maironio poezijos vertimai apskritai artimesni laisvesnio ir kūrybingesnio kūrimo procesui. Bene ankščiausiai Maironis išvertė į lietuvių kalbą „Vilija“ iš Adomo Mickevičiaus „Konrado Valenrodo“. Vertimas pirmiausia buvo išspausdintas *Apžvalgoj* (1891, Nr. 10). Šešių strofų eilėraštinė originale buvo pavadintas „Daina“ (Piesn), kurią padainuoja vaidila Albanas pas kryžiuočių riterius Marienburgo pilyje. Maironį žavėjo tos dainos patriotinis motyvas: gaila lietuvių, paliekiančios savo kraštą ir ištekančios už svetimaučio. Motyvas, kuris skausmingai atsigarsi ir mūsų dienomis! Ši daina, organiškai įaugusi į Maironio poeziją, skaitytojų buvo pasisavinta lyg originali kūryba. Su Maironio vertimu gal tik bandė varžytis naujesnis Putino vertimas:

Maironio vertimas

*Tu save lygiai svetimam pašvėsi,
Brangia tėvūčių apleidus šalele,
Ir lyg tarp marių užmiršta paskesi,
Bet dar liūdnesnė, Lietuvos mergele.*

Putino vertimas

*Lygiai ir tu, atėjūna pamilus,
Gimtajį slėnį, lietuve, paliksi.
Plaus užmaršties tave vandenys gilūs
Dar graudingiau, nes viena tu išnyksi.*

Nors Maironis ypač gerbė ir vertino Goethės ir Šilerio poeziją,

bet šių autorių jo verstų kūrinių tarpe nerandame, tik gal netiesiogiai jie bus paskatinę Maironį imtis baladžių kūrimo, nors tiek formos, tiek turinio atžvilgiu jo baladės gana savaimingi ir svetimos įtakos nepatyrę kūriniai. Būdinga, kad Maironis buvo daugiau linkęs į prancūzų poeziją, ir 1909 metais išleistoj poemoj „Raseinių Magdė“ randami prancūzų autoriai Sully-Prudhomme ir Alfred de Musset: pirmojo „Akys“, antrojo „Sontas Viktorui Hugo“ (Sonnet à Victor Hugo). Abu išversti amfibračiais, bet originale yra įvairnesni rimų ir kiek glaudesnių vaizdų. Kaip ir Mickevičiaus „Vilijoje“, čia nepasigailėta sentimentalijų demintuvų. Nors Sully-Prudhomme priklausė parnasininkams, bet Maironį domino jo poezijos transcendentinis motyvas:

*Bet argi tos akys daugiau nebegali
Regėti, kai mūsų pakalnė apleido?
O ne! Tik i kitą jos nukreiptos šali!
I Dieva, kurio nematome veido!*

Gyvenimiška išmintim užbaigiamas ir Alfred de Musset sonetas, skirtas Victor Hugo.

Nors Maironis ir kaip gerbė ir vertino Puškino ir Lermontovo poeziją, netgi jos toninės eilėdaros buvo paveiktas, bet tų poetų kūrybos vertimų nepasakelbė. Vienintelis Maironio iš rusų kalbos verstas eilėraštinis yra „Velykos“ (Christos voskres). Trijų nevienodo ilgio strofų eilėraštinis imtas iš D. S. Merežkovs-

„Nežinomam Dievui“, pakartotinai skambančiame monotestine gaida, refrenu sugiedama: „Kuriam gi Dievui mes beatnašausme?“ Tas Pradžiapatis panašus į lietuvių Praamžių:

*Galingai žiūri Jis i vandenynus,
Kai jėgą kaupdami, mokina melstis!
Jis virš dievų, Jis vienas tikras
Dievas!*

Kuriam gi Dievui mes beatnašausme?

Maironis, pagal jo paties pasisakymus *Skaitymuose* (1923, 23), jautęs senųjų indų religijos artimumą senajam lietuvių tikėjimui, ypač kai kreipiamasi į ugnį, saulę ir kitas gamtos būtybes.

Kai kuriuose Maironio *Pavasario balsų* leidimuose pažymėta, kad eilėraštinis „Čaura pančasika“ (50 vagies strofų) imtas iš „Rigvedos“. Iš tikrųjų tai yra XI a. indų poeto Bilhanos kūrinių, kurio keturias strofas Maironis išvertė kaip pavyzdį. Jos prideda žodžiais „Dar ir dabar“ (sansk. adyāpi tām). Nuteistas mirti už pamiltą karalaitę poetas parašė toki graudų eilėraštinį, kad karalius ne tik bausmė dovanoj, bet ir dukterį karalaitę į žmonas atidavė. Tai vienas iš sklandžiausių Maironio poezijos vertimų, kur ir originalo aštresni jausmai perduoti gana sušvelnintai ir moderotai, o pats vertėjas buvęs santūrius dėl tos jo vadinamos „meiliskos“ poezijos skelbimo spaudoj.

Nėra įmanoma įrodyti, kad populiarioji Maironio giesmė „Marija, Marija“ būtų turėjusi kokio ryšio su indų poeto Šankaros „Himnu dangiškajai motinai“, nes Maironio giesmės eilėdara, panaši į vokišką Šankaros himno versiją, skirtinga nuo sanskrito originalo, buvo panaudota žymiai anksčiau už vokiškąjį vertimą, kuris buvo paskelbtas tik 1924 metais, o Maironio giesmė jau buvo įdėta į pirmąjį *Pavasario balsų* leidimą (1895 m.). (Šankaros himno vertimą į lietuvių kalbą žr. *Laiškai lietuviams*, 1987, Nr. 5.)

Baigiant tenka pastebėti, kad Maironio vertimai pasižymi jautriu ir nuosirdžiu įsisavinimu, lyg tai būtų jo paties kūrybos esminė dalis. Juose taip pat gausu to poetinio sodrumo, kuriuo persunkta ir visa jo paties poezija. Tas sodrumas jį gal labiausiai ir priartino prie pačios tautos širdies. Juo literatūriškesnis poetas, juo sunkiau jam pasiekti tą širdį.

Imkim kad ir vertimų sritį. Adomo Mickevičiaus „Ponas Tadas“ anksčiau (1924 m.) buvo išleistas net dviejų lietuvių vertėjų. Vienas jų išvertė nudailinta, bet sausoka forma, ir neturėjo tokio pasisekimo, kaip kitas (niekas nė nemanė, kad jis galėjo turėti poetinių gabumų, nes buvo griežtųjų mokslų atstovas), kurio vertimas savo minėtu sodrumu taip patraukė skaitytoją, kad to vertimo tik ir ieškojo.

Gal tik turėtume apgailestauti, kad Maironis nedavė mums kokio stambesnio veikalo vertimo. Bet to priežastis galbūt glūdi viename jo pasisakyme vertimų reikalui. Kai jam buvo kitados pasiūlyta išversti Dantės *Dieviškąją komediją*, jis atsisakęs, motyvuodamas tuo, kad jam lengviau esą parašyti kūrinių, negu jį išversti. Bet ir negausiais savo vertimais Maironis deramai papildė lietuvių verslinę poeziją, ypač iš indų poezijos, kas tuo laiku buvo tikra naujiena.

Šiame numeryje:

Bernardo Brazdžionio žodis Maironio jubiliejaus proga • Maironis kaip poezijos vertėjas • Vandos Zaborskaitės monografija „Maironis“ prisimenant • Iš Maironio poezijos • Dail. Antano Petrikonio mirties sukaktis • Naujos knygos • Lietuvių fotografų paroda • M. Lembertienė — A. Barono novelės mecenatė • Chicagos teatruose

Apie Maironio estetiką ir tautinį savitumą

Dagys Maironis prie Trakų pilies griuvėsių (Medis — ažuolas)

Maironio 125-ųjų gimimo metinių proga, kaip rašo poetas Bernardas Brazdžionis šios dienos „Kertinėje paraštėje“, okupuotoje Lietuvoje pasirodė „blavių, jau visai žmonišku tonu parašytų Maironio poezijos nagrinėjimų“. Kartu su Vagos leidyklos dabar ruošiamą naują Maironio raštų laidą, kurioje bus atstatyta eilėraščių originali tvarka, bus gražintos didžiosios raidės ir kūrėjo „prieštarinėjimas“ nebebus lyginamas redakcinėmis ir tipografinėmis išmone, bet bus leidžiama pačiai tautai su juo susidurti, tokia paskata Maironio studijoms yra turbūt pati tikroji šio jubiliejaus prasmė. Gerai, kad 125 metų nuo Maironio gimimo sukaktis sutampa su atsinaujinimo proveržiu sovietiniame kultūriname gyvenime. Reikia tikėtis, kad žala, padaryta per 47 metus Maironio perimamumui Lietuvoje, bus bent iš dalies atitaisyta ir Maironio kūryba grįš į tą šviesos ratą lietuvių literatūros istorijoje ir tautinės sąmonės raidoje, kuriam yra jos tikroji vieta. Tokį pažadą galime išskaičiuoti iš Alfredo Gusciaus rašinio Maironio 125-osioms gimimo metinėms „Gimtoji žemė nepamiršo“ (*Literatūra ir menas*, Nr. 42, 1987 m. spalio 17 d.), kuriame sakoma:

Šiandien vis aiškiau suprantame — jeigu vėlesnės žmonių kartos nepažinti ankščiau gyvenusių dorovinio patyrimo, trumpėja kultūrinė bei istorinė visuomenės atmintis, jeigu ima reikštis dvasinė erozija. Etninių vertybių ir tradicijų perimamumas pasitaroju metu nebuvo paprastas ir lengvas. Ir turbūt ne viską galėtume paaiškinti nepalankiomis objektyviomis sąlygomis. Kad savo atžaloms apie praeitį ir dabartį kalbėjome pusę tjosos, kad gražius žodžius dažnai supriešindavome su darbais, o iškilmingas frazes su nuosirdžiu tikėjimu, kad mokyklų programose nuosekliai mažinome humanitarinių disciplinų valandą, vietoj išsamaus Lietuvos istorijos kurso brukom paviršutiniškas „epochų santraukas“, kad buhalteriška nuobodžiai aiškinkdavome mokiniams apie praeities asmenybes ir jų darbus — visa tai subjektyvūs faktoriai, kuri, pasikeitus laiko vėjams, dabar galime pakoreguoti, pasukti reikiama linkme.

Taip, šiandien — radikalių reformų, idejinių ir socialinio atsinaujinimo mūsų šalyje metas. Tokiam kontekste džiugina sūra: „as optimalus vertybinių santykių su viena ryškiausių lietuvių literatūros ir kultūros žvaigždžių — su Maironiu. Optimistinė nuojauta patvirtino spalio 9-10 dienomis Raseiniuose regėtas Maironio 125-ųjų gimimo metinių minėjimas — jubiliejinį renginį Vilniuje ir Kaune prologas. Ir jubiliejinės komisijos prirūpinimo A. Maldonio žodis iškilmingo minėjimo proga Pasandravio kaime (Maironio gimtinėje), ir profesorės V. Zaborskaitės pranešimas, ir buvusio raseiniškio, poeto J. Nekrošiaus kalba Maironio vardo Betygalos vidurinė mokykla suteikimo ceremoniale bylojo apie šiuolaikišką požiūrį i

dvasinių vertybių kūrėjus — klasikus, ir gyvybingųjų liaudies tradicijų išsaugojimą ir jų perdavimą naujoms kartoms.

Tačiau nederėtų užmiršti, kad kai kurie lietuvių literatūros mokslininkai tėvynėje šitokią požiūrį i „dvasinių vertybių kūrėjus — klasikus“ įstengė ugdyti ir tada, kai dar nebuvo pasikeitę „laiko vėjai“ ir užtai jiems turime būti giliai dėkingi. Dar 1968 metais Vilniuje buvo išleista literatūros mokslininkės ir kritikės Vandos Zaborskaitės monografija „Maironis“. Tai pirmas ir iki šiol pats svarbiausias lietuvių istoriografijoje tokio pobūdžio veikalas, plačiai nušviečias žymiausio mūsų tautos poeto gyvenimą ir kūrybą. Todėl šia proga ir norėtusi, nors ir labai trumpai, jo turinį ir kai kurias iš jo reikšmingiausių įžvalgų prisiminti.

Maironio biografijai autorė naudojo gausią archyvinę ir mемуarinę medžiagą, knygoje pateikdama duomenų ir apie iki šiol netyrinėtus poeto gyvenimo tarpnius, pvz., jo mokslo dienas Kauno gimnazijoje, studijas Kijevo universitete. Ji plačiai analizuoja Maironio susidūrimą su Lietuvos istorija, kreipia dėmesį i jo publicistiką. Nuodugniai nagrinėja jo dramine kūrybą. O i visą jo poetinį palikimą žvelgia visuotinio literatūri-

no proceso rėmuose. Todėl ir jos veikalo korpusą sudaro išsami Maironio kūrybos analizė ir jo svarbiausių kūrinių — poemų ir lyrikos įdėmi sklaida, skiriant pagrindinį dėmesį Maironio idejinių motyvų ir tematikos bei poetinių formų raidai. Ypač vertingi yra Zaborskaitės veikalą užsklandiniai skyriai, skirti duomenų ir įžvalgų apibendrinimui bei išvadoms: „Maironio estetika“ ir „Maironis lietuvių literatūros raidoje“ — pastarajame svarstomas Maironio poveikis lietuvių poezijai ir Maironio vertinimas kritikoje ir literatūros moksle, o tai buvo nelengvas darbas, kurį „dar sunkino nepalanki kūrybinei minčiai asmenybės kulto laikų atmosfera“ (p. 496).

Skyriuje „Maironio estetika“ autorė rūpestingai įžvalgumu atskleidžia daugiasluksnę ir niuansuotą Maironio kūrybinio pasaulio struktūrą. Išieties tas kas yra, kad nors Maironio kūrybinį gyvenimą žymėjo ir laiko, ir paties kūrėjo kaita, jis drauge yra „vientisas savo menine mąstysena, tikrovės apvaldymo principais“ (p. 440). Todėl autorė siekia tuos principus atskleisti, žvelgdama i Maironio estetiką jo epochos literatūrinių sąjūdžių kontekste. Ji iš pagrindų persvarsto Maironio ryšio su romantizmu klausimą, nuo pat pradžių

keltą visų svarbiųjų Maironio tyrinėtojų, vienų kategoriškai (ypač, kad pats Maironis save laikė romantiku), kitų tik su išlygomis teigiamą. Atsargiai skirdama romantizmo sąvokas — tipologinę, istorinę, o taipgi diferencijuodama tų sąvokų apimamus skirtingus elementus, Zaborskaitė išskiria romantinės jausenos bei poetikos sluoksnį ankstyvojoje Maironio kūryboje. Ji liudija jo poezijos tematiniai ir emociniai motyvai, o taip pat jo poezijos stiprus ir laisvas subjektyvumą, įtvirtinantį lietuvių literatūroje lyriką kaip savarakišką žanrą, „atkuriantį tikrovę per poeto sąmonės paveikslą“ (p. 447). Ji taip pat pabrėžia, kad su 19 a. pradžios romantine tradicija Maironį „sieja ankstyvosios jo kūrybos poeto koncepcija. Tiek pirmosiose poemose, tiek ir lyrikoje iškyla poetas — pranašas, savo įkvėpta giesme žadinąs tautą šviesios ateities žygiams“ (p. 443).

Romantinis Maironio meninės mąstysenos sluoksnis ryškėsnis jo jaunystės laikotarpiu: „Emocinio prado persvara, jausmų įtampa kraštutinumai, bet taip pat ir istorinės heroikos bei etninio liaudies charakterio poetizavimas būdingi ankstyvajam Maironio kūrybai“ (p. 450). Vėliau įsivyrąja elementai, pakreipiantys visą Maironio kūrybos raidą poetinio realizmo linkme. Ši antrąjį Maironio meninės mąstysenos sluoksnį, paremtą objektyvia tikrove, autorė atskleidžia jo lyrikoje, parodydama vaizdų sferos vaidmenį eilėraščių konstrukcijoje: „poetas savo išgyvenimą reiškia ne betarpiškai, o per objektyvios tikrovės vaizdus“ (p. 451) arba vaizdų sferos ir lyrinės deklaracijos pusiausvyrą. Esminė Maironio pasaulėžiūros ypatybė yra tai, kad poetas išlaiko aiškia ribą tarp savės ir pasaulio, „kuris yra jo veiklos arena, jo išgyvenimų šaltinis ir akstinas. Jis niekad neskaido tikrovės elementais, kuriuos paskui galėtų panaudoti autonomiškam savo vidaus pasauliui kurti. Jo vizijos niekur nedeforuoja tikrovės: jų proporcijos griežtai tikroviškos, kiekviena detalė piešiama natūraliomis tikrovės spalvomis“ (p. 453). O tai ir daro Maironio poeziją iš esmės klasikiška. Maironis visados kūrė aiškios minties poeziją, pabrėžia Zaborskaitė, todėl, kad „Maironio estetikos dvasinė tėvynė — XIX a. pradžios menas, — romantikai veržlus, bet dar neužmiršęs gimintystės ryšių su šviečiamuoju amžium. Širdies kultas ir protestas prieš šaltą racionalizmą čia derinasi su pagarba žmogaus protui, jo analizuojančiai ir formuojančiai galiai. Meno kūrins turėjo pajungti tvarkai, aiškumui ir logikai tikrovės atsiktinybių chaosą, išryškinti, atskleisti jo dėsningumus“ (p. 462).

Apibrėžusi Maironio estetikę mąstyseną kaip derinį romantizmo ir poetinio realizmo, autorė toliau išsami svarsto Maironio kūrybos tautinio savitumo klausimą, kuris jau jo laikais buvo kontraversiškas mūsų literatūros studijose. Nurodžius, kad paties šio klausimo metodologija literatūros studijose dar nėra surasta, ir išryškinti ankstyvesnius įnašus i Maironio kūrybos tautinio savitumo svarstymą kaip nepakankamus, autorė pati klausia: ar „visiškai negalima pasakyti ko nors tikresnio apie Maironio kūrybos nacionalinį savitumą?“ Jos atsakymą, sudarantį ir baigines jos išvadas apie Maironio estetiką, verta išstai pacituoti:

Be abejo, galima. Jis priklauso prietų rašytojų, kurie pasižymi akivaizdžiais ir lengvai apčiuopiamais tokio savitumo bruožais. Tiesa, Maironis nekėlė sau specialaus uždavinio iškoti etninio lietuvių charakterio esmės, jo pasaulėžiuros ypatinumo — viso to,

kuo emė rūpintis „pomaironinė“ karta, nors jis ir manė, kad nacionalinis savitumas yra rašytojo vertybė. „Kiekvienos tautos literatūra turi ir bendrus su kitų tautų literatūromis bruožus, turi ir savotiškumą: juo kuri literatūra, prisilaikydama bendrų grožio ir dailės dėsnių, turi daugiau savotiškumo, tuo yra įdomesnė ir daugiau branginama“, — rašė Maironis „Trumpoje visuotinės literatūros apžvalgoje“. Apibūdinamas toje pat knygoje Getės kūryba, jis pabrėžia, kad jos nacionalinis charakteris yra brangi didelio menininko savybė.

Paties Maironio kūrybos nacionalinis savitumas kilo greičiau ne iš sąmoningų pastangų, o iš natūralaus ir gilaus jos ryšio su savo epochos visuomenine tikrove, ypač su nacionalinio judėjimo poreikiais. Netiesą rašė, žinoma, B. Sruoga, manydamas, kad tematiniam bei idejiniam kūrybos plane nacionalinis savitumas reikštis negalės, kad jis čia esąs paviršutiniškas ir mechaniškas ir savaime išnyksta, pakeitus vietovardžius bei pavardes. Bet su meno kūriniu, kaip sakė Vaižgantas, tokių eksperimentų daryti negalima: temos ir idėjos, siužetai ir situacijos čia nėra kažkas paviršutiniška, o susiliecia su giluminėmis kūrybos ištakomis.

Bene pagrindinis Maironio kūrybos nacionalinio savitumo požymis yra tai, kad jis fiksuoja ir įprasmina esminius tautos istorijos momentus. Lietuvių tautos istorinių teisių gynimas, jos gyvybingumo bei sąmoningumo skatinimas, formavimas ir aukstinimas, individo ryšio su savo tauta likimu teigimas — visa tai yra giluminiai Maironio kūrybos šaltiniai, apsprendę jo tematiką, siužetus, nulėmę pagrindinius idejinius akcentus.

Savitas, iš pirmo žvilgsnio suvokiamas yra ir Maironio kūrybos koloritas. Panoramiškai platus Lietuvos peizažas su upėmis, ežerais, kalnais, piliakalniiais ir pilii griuvėsiais, su didžiaisiais miestais ir valstiečių pirkimais; skendinčiomis daržuliuose bei soduose; Lietuvos gamta visais metų laikais — su aukštu, žvaigždėtu žiemos dangumi, šiltomis, svajingomis vasaros naktimis, džiaugsmingai atbūnančiu pavasariu ir melancholiškomis rudens dirvomis; o viso to fone — lietuviškas, valstietiškas tipažas: „broliai artojai“, geltonplaukės sesutės, raudomis savo kūdikį liūliuojanti močiutė.

Ryškus yra Maironio ryšys su liaudies kūryba. Ja pagrįsta daugelis baladžių, net lyrinių eilėraščių motyvų; ji retkarčiais stilizuojama („Trys sesutės grėbė sieną“). Bet dažniausiai Maironis perteikia tik pačią liaudies dainos dvasią, pasinaudoja jos konstrukcija, jos emocine atmosfera, joje išreikštu estetinio žmogaus idealo suvokimu. Maironio sugebėjimo perteikti liaudies dainos esmę neabeigina net toks skeptikas, kaip B. Sruoga. Bet geriausias Maironio kūrybos atitikimo folkloro dvasiai įrodymas yra tas, kad liaudis pamilo ir pasisavino daugelį Maironio dainų, priimdama jas i bendrąjį tautosakos lobyną, dainuodama jas, kaip savo pačios nuosiekimą, kančių ir svajonių žodį.

Ir pagaliau — kalba. Ne vien dėl to, kad ji ne tokia komunikacijos priemonė, kuri būtų galima mechaniskai kaitalioji, nenuskriaudžiant turinio versti meninį tekstą iš vienos kalbos

Profesorė Vanda Zaborskaitė kalba Maironio 125-ųjų gimimo metinių minėjime Pasandravyje, poeto gimtinėje.

i kitą, kad kalba visuomet susijusi su istoriškai susiklosčiusia nacionalinės sąmonės sankloda. O dar i dėl to, kad Maironis aktyviai ir dosniai dalyvavo mūsų poetinės kalbos kūrimo procese. Tiksliai pasverti ir apibūdinti jo įnašą i lietuvių poetinę kalbą yra atskiros studijos uždavinys, bet šio įnašo svorį rodo Maironio žodyno, frazeologijos, eilėdaros poveikis vėlyvesnei lietuvių poezijai, o kalbos kūrybos proceso intensyvumą atskleidžia paties Maironio daryti savo kūrinių taisyms, perredagavimai, kalbinio pobūdžio pastabomis, įrašais išmarginti jo juodraščiai. Reikėjo būti labai giliai suaugusiam su liaudies kalba, o tuo pačiu ir su liaudies mentalitetu, kad galėtum kurti kalbos formas, kurias ta pati liaudis priėmė kaip savas.

Tad nacionalinis savitumas yra viena ryškiausių ir esmingiausių Maironio meninio pasaulėvaizdžio ypatybių. Štai kadaise net buvo paskatinę manyti, kad Maironio kūryba perdaug „lokali“, per mažą „bendražmogišką“ ir dėl to niekad negalėsianti sudominti ko nors už Lietuvos ribų. A. Jakštui, pavyzdžiui, atrodė, kad Maironio kūryba „aukščiau Šatrijos kalno nepakyla“.

Teorinėje plotmėje prieštaravimo tarp meno kūrybos ryškiausio nacionalinio savitumo ir bendražmogiško reikšmingumo, be abejo, nėra: aksiomatinis teiginys, įsigalėjęs dar romantinio laikais, yra toks: tik per nacionalinį savitumą eina kelias i internacionalinį visuotinumą; bendražmogiškumas egzistuoja tik nacionalinio apsprestumo forma: menininkas, kaip ir kiekvienas žmogus, tegali egzistuoti tautoje, kaip jis tegali egzistuoti tik erdvėje ir laike. (p. 472-475)

Savo veikalą Vanda Zaborskaitė užbaigė, vildamasi, jog ilgainiui susiformuos atskira lituanistikos disciplina, kurios objektas bus Maironio kūryba:

Daugybė ryšių susijusi su ja išugdžiusia epocha, daugeriojai pati ją veikdama, Maironio poezija teikia apšiai medžiagos literatūros istorijos studijoms. Bet drauge ji, kaip kiekvienas tikras menas, iškilusi virš istorijos, laiko, praeinamybės — joje išikristalizavę bendrieji meno kūrybos dėsniai, lemiantieji jos pastovumą ir nenykstamą poveikį žmogaus dvasiai. Čia tad ir atsiskleidžia erdvė literatūros estetikos tyrinėtojų (p. 498-499).

Nėra abejonės, kad pati autorė savo pastangomis tą erdvę yra reikšmingai padėjusi atskleisti po jos ateinantiems. O tai bus dėl to,

Lenkijos pagrindžio didžiausios leidyklos sukaktis

Dešimt metų praėjo, kai Lenkijoje pradėjo darbą seniausia ir didžiausia pagrindžio leidykla „Nowa“. Pradėjo ji, sako, primityviomis priemonėmis, kurio mis pajėgdavo išspausdinti tik iki poros šimtų egzempliorių pirmųjų savo leidinių. Dabar leidėjai jau yra įsitaisę gerų priemonių, ir 3,000-4,000, net 10,000 egzempliorių pagaminti jiems nebesunku.

Žinoma, tie jų leidiniai baisiai brangūs. Tai ir suprantama, nes popieriu, dažus ir kitą ką reikia pirkti juodojoje rinkoje nepaprastai brangiai. Dar reikia gerus atlyginimus mokėti ir porai dešimčių talkininkų, ir platintojams, kurie visada rizikuoja būti suimti ir nubausti. Tačiau, nepaisant visų sunkumų, per dešimt metų leidykla paleido i žmones arti 300 knygų ir pamfletų, ir prie to darbo stovintieji tvirtina, kad jie taip dirba, jog nesą kaip jų išaiškinti ir igrūsti kalėjimam, nes niekas nežino, kada ir kur būna spausdinama.

Tiesa gal ir šiek tiek kitokia. Štai Čekoslovakijoje neseniai porą asmenų buvo nuteisti kalėti už spausdinimą ir platinimą pagrindinių leidinių. O Lenkijoje kultūros ministras A. Krawczukas esą pasakęs, kad tas pagrindinės leidyklos darbas esą „geras dalykas“. Varšuvoje esą su pasididžiavimu kalbama, kad jei valdžia norėtų, tai bet kada galėtų surasti tą leidyklą ir sulikviduoti.

„Nowa“ išleisti savo darbus atiduoda ir kai kurie žinomi rašytojai, dalis jų gal ir dėl to, kad per pusmetį rankraštis jau patampa knyga. Tuo tarpu oficialiosiose leidyklose reikia išlaukti net ir iki trejeto metų ir kai kada ilgiau, kol išleidžiama.

B. Kazimieraitis

Liutauras Kazakevičius Liuvono katalikiškajame universitete, Belgijoje, gavo slavų kalbų licenciatu laipsnį su pažymiu magna cum laude ir tęsia studijas daktaratu. Šiuo metu baigia ruošti knygą „Lietuvių literatūros istorija“. Tyrinėja štatistikų Bažnyčios Lietuvoje istoriją ir ruošia studiją iš šios srities. Liuvono universitete tikimasi įvesti lietuvių kalbos ir literatūros dėstymą, kuriuo ypač rūpinasi slavų kalbų fakulteto profesūra.

kad, užsklandiniai jos žodžiais tariant: „Jau daugelį dešimtmečių įsipynusi i dvasinį tautos gyvenimą betarpiškąją savo grožio jėga, Maironio kūryba skatina ir mokslinės minties pastangas suvokti mūsų kultūros ir meno kelius“ (p. 499).

(a. l.)

Davesta atminčiai Mair. St.
CARTE POSTALE

Ar at kaltas, kad mano širdies
nemokalta iš kalto akmenis?
Kad tiek skilę afgantos vilties
Nėsisems, kaip marių vandens!
Kėdos širdiai pasikirta mylei:
Sai kodėlgi jai tiekka kenteti?
Kiek jautriu atsiliėpia varde,
Kad i burvisius žiuri metus!
Kiek ant lupų apalpa maldai,
Š nerimomus cinant kraštus!
Kam naujos pasiminties bejieskoti?
Ar kai, sakant sudėm, bearaudoti?
Žmonis speja iš verdo škaitais,
Būk man rožėmis klejas takai;
Jiems nematoma mano viršaus:
Ar ir laimės pavojūia vaikais!
Bet ar sanle hitais betekietis,
Nors je pragara mano regetu?

Nemilėstanciai įiesko dvasia
So kas Dora, gražu, hakili;
Šiba aišros man akyse,
Aštrigausiam mielū sapnu!
Sai vien troškūly kęsti Santalo:
Kartais žiuri pagundos balsai:
Tuo žmoniū užvakimus žuris,
Nęjodėti, nejausti visai,
So ant visko užmerkiti akis;
Sai nors trinkėmas už kalnų paliktū
Argi norai partai beuarmigū?
Nebesūpusi augso sapnais,
Jau nebūras tegal aūdra nūstanks,
So prašmekus žaibais miltiniais,
Ji kaip vyra i kovą pašanks!
Dėnt plačiau atikvęptū kraštine!
So man širdi mikaltū gelėine Maironis

Maironio rankraščio pavyzdys atvirutėje, rašytoje, datos nepažymint, iš Monaco. Kitoje atvirutės pusėje yra Monaco pajūrio vaizdas ir toks Maironio rankos įrašas: „Ačiū nuo širdies visoms arigališkoms už malonią atmintį ir sveikinu visus“. Pasirašyta inicialais. (Iš Kazio Bradūno archyvo.)

„Meno kūrėju“ draugijos valdyba (iš kairės: Maironis, P. Galaunė, J. Naujalis, B. Sruoga, A. Sutkus, F. Kirša).

Maironio 125-ąsias gimimo metines švenčiant

Pranas Lapė

Maironis

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

ikvėpimu dainuoja apie Maironio Lietuvą ir jo dovanas; „Maironio dovanos vien tik pavasarius mums neša... po ežerais, šventovėmis – Maironio Lietuva... virš pilių, virš kuorų vėliavų – ir virš manęs Maironio Lietuva, sugrįžusios laisvės debesys ir prikelimo varpo lydinys ir manyje – Maironio Lietuva... Vis būna! Vis yra! Ir bus!“ „Naujiems vėjams“ papūtus Lietuvos tarybinėje spaudoje, artinantis Maironio 125 metų gimimo jubiliejui, emė rodytis rašinių, skelbiantį, kad ne viskas gerai su didžiojo dainiaus atminimu, su jo kūrinių leidyba. Greta blaivių, jau visai žmoniškų tonu parašytų Maironio poezijos nagrinėjimų imta kelti negerovės Maironio memorabilijų – gimtosios sodybos, jo paliktų daiktų išblaškymo ir apskritai poeto reabilitacijos klausimais.

Švelnindama reikalą, „Literatūros ir meno redakcija, idėjusi porą „liaudies“ balsų, lyg ir teisinasi prieš skaitytoją: „Didžiausia klūtis, neleidžianti raseiniškiams sutvarkyti bei restauruoti Maironio gimtines ir tėviškes memorialinių vietų, pastatų yra dar užsilikęs požiūris iš tų laikų, kai į sudėtingą kūrybinę asmenybę, ir prieštarą kūrėjo biografiją buvo žvelgiama pro siaurą, nedialektišką kultūros istorijos reiškinių vertinimo prizmę. Suprantama, Maironis tokioje vertinimo skaleje neišsitenka“.

Neišsitenka ne tik Maironis, bet ir visa senoji Lietuvos istorija, „Aušros“ ir poaušrio gadynė, Nepriklausomos Lietuvos rašytojai ir meno kultūros žmonės. Dideli kūrėjai niekad neišsitenka kasdienybės rėmeliuose. Bet jiems nenukertamos galvos, jie neampuotjami kultūringame pasaulyje. Jie ginami principu „audietur et altera pars“. Poetas J. Marcinkevičius, vienas iš Maironio „Pavasario balsų“ vienos laidos komisijos narių, rašo: „Ar pabandė bent sykį spaudoje padėti leidėjams sugrąžinti ar bent jau suabejoti pirmaisiais pokario metais įkirstais ideologiniais Maironio vertinimais, pakorekti juos“. Autorius gale sakinio nededa klausuko, tuo lyg ir pats atsakydamas, kad „nepabandė“. Tai ir yra liūdniausia, kad kažkieno „įkirstais ideologiniais vertinimais“ nesuabejojo, nepabandė jų „pakoreguoti“, o ką jau bekalbėti apie

pasipriešinimą, sugriovimą. Tad ir dėl Maironio ideologinio žalojimo, dėl jo kūrybinės asmenybės niekinimo, dėl jo kūrybos – horribile dictu! – panaudojimo visiškai Maironiui priešingoms idėjoms paremti yra kalti ne vien partijos fanatikai, bet ir jų pataikūnai, patys leidyklos redaktoriai ar leidinių sudarytojai, tikriausiai bailiai, dreba dėl karjeros, dėl savo kailio, maironišku terminu, partijos pakalikai.

Dabar, kai, J. Marcinkevičiaus žodžiais tariant, „iš esmės pasikeitė socialinė, politinė ir kultūrinė situacija Lietuvoje“, matome, kad kai kas pabunda, kai kas pabando, kai kas išdrįsta. Bet ar iš tų šiaudų bus grūdų, parodys netolima ateitis. O dėl pasikeitimo „iš esmės“, tai galbūt ir pats tų žodžių autorius netikras. Nepasikeitė ir nepasikeis nei ideologinė kova, nei politinė situacija. Tą primygtinai yra pabrėžęs ir pakartojęs pats „persitvarkymo“ autoritetas. Bet momento padėtį išnaudoti reikia. Reikia baigti beveik 50 metų trunkančią Lietuvoje rusų komunistų kultūrinę hegemoniją ir „demokratiškus laisvųjų“ parodiją. Didžiojo tautos atgimimo dainiaus 125 metų gimimo sukakties nereikia praleisti vien tuščiu žodžių frazėmis, kad ir gražiomis, bet apgaulingomis. Žodžius turi sekti darbai.

Vienas mokytojas (Stasys Naginionis) „Literatūros ir meno savaitraštyje“ (1987 m. liepos mėn. 25 d., Nr. 30) rašo: „Gerai, kad šiuo metu Maironio gimtinei jubiliejiaus proga numatoma pastatyti medinį poeto biustą – stogastulpį, kuris tačiau neišsprendžia problemos“. Primindamas Dionizo Poškos Baublio ažuolą, kuris ten yra apsaugotas stikliniu nameliu, autorius sako: „Kad taip Maironiui, šiam poezijos ažuolui, pastatytume memorialinį namelį jo gimtinei ant išlikusių gimtojo namo pamatų“. Bet juk ir tai neišsprendžia problemos. Reikia daugiau. Reikia daug daugiau!

Kad taip Maironio namų (Kaune) sodelin būtų gražinta Kristaus statula, kurią su marmurine lenta ir dedikacija broliui buvo pastatydinusi sesuo Marcelė. Kad taip iš Krekenavos bažnyčios šventoriaus pagrobta Maironiui dedikuota lenta būtų gražinta. Kad taip būtų gražinta į Maironio buto kambarius Vytauto Didžiojo ir kt. paveikslai, kaboje sienose, jam gyvam esant;

RIGI KULM

NUO viršaus Rigi Kulmo, aukščiau debesų,
Užmatyt negali Lietuvos;
Vien tik dunkso aplinkui vainikas kalnu,
Apsisupusių rūbais žiemos.

O po kojų žemai stebuklingai graži
Žydi rožėmis Alpių šalis;
Susiūbavę žali ežerai keturi
Ją bučiuoja jautriai bangomis.

Negirdėti garsų! Kiek ramumo dangus!
Nieks nebaido svajonių gamtos!
Vien ant saulės laidos vamzdžio aidas ringuos,
Vien kaskados tešcent nenustos.

Nuo kaskadų baltų, lyg bažnyčių smalka,
Kyla Viešpačio garbei ūkai;
Dievui tinka gamtos nekaltoji auka.
Laumės juostos ją puošia lankai.

Taip čia tylu, gražu!... Vien keleivio širdis
Nenurimusi veržias toli!
Ir tą šalį norėtų pasiekti akis,
Kur Dubysos atrkančiai žali!

ŽIEMOS NAKTIS

IR kas do naktis! Dega žvaigždės aukštai,
Bemirkčioja tartum akutės;
Iš užgario pilnas mėnulis antai
Išpindo į langą pirkutės.
Šarmotas rytys nebeblaško sniegu,
Tik kvapą užimdamas spaudžia,
Ar pirštais gudraiais ant pirkutės langu
Žvaigždėlėmis verpalą audžia.

O taip neseniai vertė pusnį žiemys
Ir kaukė, kaip liūtas užklydęs;
Iš girios pagriždamas kraupus įnamys
Žegnojos, jo rūstį išvydęs;
Bet priešais – rytys ir žiemys atsargus,
Giliai išikases į sniegą,
Per sieksnį į žemę suleido nagus
Ir tartum lokys sau bemięga.
Gražumas dangaus! Tarp žvaigždžių išikirtę
Septyni antai šienpiūviai!
Aukščiau dar šviesiau – Grigo ratai apvirte
Ant kelio, išgristo blaviai.

O kelias žvaigždžių milijonais nušviestas:
Kur žiūri, vis žydros akelės;
Kaip juosta per apvalų dangų ištiestas –
Tai paukščių vadinamas kelias.
Aplinkui nei balso! Tiktai vargdieniai –
Bekyšo iš pusnių eglėtės;
Tik kartais nuo beržo šarmos garbiniai
Nukrinta, kaip lapas nuvytęs.
Tik pusnys aplinkui ir žvilga ir spindi;
Tik spengia kas kartą skaudžiau...
Girdėtis!... Iš tolo lyg skambalas dindi
Ir, rodos, kas kartą arčiau.

(Iš „Jaunosios Lietuvos“)

VAKARAS ANT KETURIŲ KANTONŲ EŽERO

EŽERO skaisčios bangos liūliavo
Žaliu smaragdu;
Laiq be irklo varė, lingavo
Vesos dvelkimu.

Saulė už Alpių leidos sutingus;
Varpai Liucernos

Dievui aukojo darbus vargingus
Žmogaus ir gamtos.

Medžių ant saulės kepintas lapas
Nuspindo rasa;
Rožių iš kalnų papūtė kvapas
Skania sveikata.

Audžiau nurimęs aukso svajones
Aušros spinduliais;
Lėkė jos, skrido pilnos malonės
Padangių keliais.

Vedė jas paukščių kelias žvaigždėtas,
Lydėjo širdis
Į tolimesias, į numylėtas
Tėvelių šalis.

Kiek atminimų, atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

Ten, kur palangėms stiepias sužiure
Žemčiūgų žiedai,
Kur raudonmargę kreipia kepurę
Jurginų pulkai,

Ten, kur sesutės rūta dabina
Kasas nuo mažens,
Kur juodbėrėlį brolis augina
Balnot ant rudens,

Ten, kur Dubysos mėlyna juosta
Banguoja plati!...
Ko, ašarėle, ko tu per skruostą,
Kaip perlas, riedl?

Ten tai prabėgo mano brangiausi
Jaunystės laikai,
Ir po tiek metų pats savęs klausiu:
Tai vien tik sapnai?

Kiek atminimų atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

VASAROS NAKTYS

RAMIOS, malonios vasaros naktys;
Medžio užmigęs nejuda lapas;
Viskas nutilo, viskas nurimo,
Vienos tik žvaigždės mirkčioja, dega.

Viskas užmigo, viskas nurimo;
Žemę apsupo meilės svajonės;
Neša jos siela, neša liūliuoja,
Ilgesio pilnos ir ikvėpimo.

Vasaros naktys ramios, malonios,
Atilsiu liūdną širdį viliojant!
Tiek tų ant žemės sielvartų, vargol...
Jūs tiktai vienos ramios, vienodos!

Ramios, vienodos! Magiška jėga
Migdote gamtą saldžia svajone!
Kam gi nemigdot mano troškimų?
Ko man taip ilgu, ko man taip liūdna?

Noris apimti visą pasaulį;
Noris mylėti Dievą aukščiausiai;
Noris pasiekti amžiną grožį!
Ko gi taip liūdna? Ko gi taip ilgu?

VILNIUS PRIEŠ AUŠRĄ

ANTAI pažvelki! Tai Vilnius rūmais
Dunkso tarp kalnų plačiai!
Naktis jį rūbais tamsiais, lyg dūmais,
Dengia!... Jis miega giliai!
Kame tas garsas, kuriuo skambėjai?
Kame galybė ir pranokėjai?
Kur tavo, Vilniau, tie spinduliai,
Kuriuos skleidei
Lietuvai, mūsų tėvynei?

Negreit su saule išauš dar rytas!
Miega aplinkui naktis.
Tik kartais mėnuo, bailiai išvytas,
Iš debesų tenušvis...
Taip noris brangią išvysti pilį,
Kur garsūs amžiai užmigę tyli,
Kai Vilnius buvo mums, kaip akis,
Kai švietė jis
Lietuvai, mūsų tėvynei.

Ko taip nuliūdai? Ko ant krūtinės
Ašara krinta graudū?
Gailiesi, amžius didžius atminęs?
Praeitį brangią liūdū?
Žiūrėk, rytuose aušra jau teka;
Pabudę paukščiai pagiriais šneka;
Laikai jau mainos: buvo pikti, –
Nušvis kiti
Lietuvai, mūsų tėvynei.

LIETUVA BRANGI

GRAŽI tu, mano brangi tėvyne,
Šalis, kur miega kapuos didvyriai:
Graži tu savo dangaus mėlyne!
Brangi: tiek vargo, kančių prityrei.

Kaip puikūs slėniai sraunios Dubysos,
Miškais, lyg rūta, kalnai žaliuoja;
O po tuos kalnus sesutės visos
Graudžiai malonias dainas ringuoja.

Ten susimąstęs tamsus Nevėžis,
Kaip juosta, juosia žaliąsias pievas;
Banguoja, vaga giliai išrėžęs;
Jo gilia mintį težino Dievas.

Kaip puikūs tavo dvarai, tėvyne,
Baltai iš sodų žalių bekyša!
Tik brangią kalbą tėvų pamyne,
Jie mūsų širdis mažai jau riša.

Kaip linksma sodžiuos, kai vyturėlis
Jaukiai pragysta, aukštai iškilęs;
Ar saulė leidžias, ir vakarėlis
Ramumą neša, saldžiai nutilęs.

Bažnyčios tavo ne tiek gražybė,
Ne dailės turtaitis, ne auksu žiba;
Bet dega meilės, maldos galybė,
Senujų amžių gyva tikyba.

Kai ten prieš sumą visi sutare
Graudžiai užtraukia: „Pulkim ant kelių“,
Jausmai bedievio, vėl atsidare,
Tikėti mokos nuo tų vaikelių.

Graži tu, mano brangi tėvyne,
Šalis, kur miega kapuos didvyriai!
Ne veltui bočiai tave taip grynė,
Ne veltui dainiai plačiai išgrynė!

kad svetainės dekoracijos (pieštos Tado Daugirdo) su žemaičių herbu ir Vyčių būtų atkastos iš po uždėto dažų sluoksnio. Pagaliau, kad būtų nuimta balta gėdos lenta nuo Maironio antkapio prie Kauno bazilikos šono ir gražintas parašas „Tautos atgimimo dainius“. Laisvajame pasaulyje turime parkų Maironio vardu, salių, dešimtis liuanistinių mokyklų, o kodėl Lietuvos vietovėse ar miestuose negalėtų būti Maironio vardo mokyklų, parkų, sodų ir gatvių bei aikščių, atsimeinant kaip patsai poetas didžiavosi savo namais ir net „Mūsų vargų“ poemoje paminėjo, o frontone buvo užrašydinęs Maironio vardą. Kad taip susukus kad ir neilga filmą, pasinaudojant kan. Mykolo Vaitkaus puikiu atsiminimų pluoštu „Viena diena su

Maironiui Palangoje“. Tai tik kelias sugestijų.

O dėl viso pilno Maironio raštų

Maironis su kan. Mykolu Vaitkum Palangoje 1930 metais. (Nuotrauka iš Kazio Bradūno archyvo.)

išleidimo, rodos, kai kas rūpinasi Lietuvoje jau keletą metų. To reikia tikėtis netolimoje ateityje, jei

„atvirumas“ nebus užčiauptas. O šis jubiliejus gera proga išleisti „Pavasario balsus“ be jokių partinių komentarų (visus žodžius rašant didžiosiomis raidėmis, kaip Maironis rašė, nes tai, atrodo, jau nebe problema – teko matyti Maironio citatoje Dievą didžiaja D).

Prieš keletą metų esu rašęs: „Dideliam poetui reikia didelės tautos“, pasakė Walt Whitman. Norėtusi paklausti, ar dideliam poetui užgimti, ar užaugti, ar pagarsėti? Istorija rodo, kad didelius poetus pagimdo ir mažos tautos. Didieji mažųjų tautų poetai yra buvę ne tik jų literatūros kūrėjai, bet ir atgimimo pranašai, jų laisvės apaštalai ir laiko vadai. Toksai buvo latvių Rainis, vengrų Petőfi, ukrainiečių Ševčenko, toksai, o gal dar

didėnis, mūsų Maironis. Jokioje didžiojoje tautoje literatūra nėra ir neina taip glaudžiai susijusi su gyvenimu kaip mažosiose, ypač pavertose: čia daina pakelia širdį, o tik tada ranka pakelia kardą. Didelėje tautoje poetas yra dažniau išrinktųjų, dvasios aristokratų ir prabangos reiškęjas, mažoje – poetas kūrėjas yra jos sielos balsas, jos gyvybės pulsas, jos nelaimių ir skausmų malšinotojas, jos vilčių ir džiaugsmų vaidila.

Toksai yra mūsų mažos tautos didis kūrybinio žodžio jėga dainius Maironis, švenčiant jo 125 metų jubiliejų.

Bernardas Brazdžionis

* Šio straipsnio autorius poetas Bernardas Brazdžionis yra Maironio vardo premijos laureatas už poemą „Vaidila Valiūnas“.

Dailininko Antano Petrikonio mirties sukaktis

KUN. DR. EUGENIUS GERULIS

Prieš penkerius metus amžinybėn iškeliavo tapytojas dailininkas Antanas Petrikonis. Iškelia per anksti, nesulaukęs nė 60 metų amžiaus. Gimė 1923 m. liepos mėn. 18 d. Lietuvoje, Alytuje. Mirė 1982 m. spalio mėn. 17 d. Juno Beach, Floridoje. Palaidotas Chicagoje. Gyvendamas Anglijoje, vedė dramaturgo, poeto Stasio Lauciaus dukrą Liuciją. Amerikon atvyko 1959 metais.

Meną studijavo Lietuvoje ir Anglijoje. Tapyboje reiškėsi 35 metus. Buvo nepaprastai produktyvus. Tą liudija suruoštų meno parodų skaičius. Per dvidešimt metų suruošė net 27 individualias parodas, kuriose išstydavo vis naujus paveikslus. 1963-1976 metų laikotarpiu dalyvavo penkiose grupinėse tapybos parodose. Žmonės mėgo jo tapybą ir išpirkdavo parodose kone visus paveikslus. Amerikos Lietuvos dailininkų sąjungos 1966 metais suruoštoje meno parodoje jis laimėjo pirmąją premiją. Tautiniais ir labdarybės tikslais įvairioms organizacijoms bei institucijoms jis yra dovanojęs apie 50 paveikslų.

Savo meninio talento ir vidinės intuityvios vedamos, dailininkas pasireiškė darnia kompozicija, nuosekalia forma, bet ypač visus žavėjo savo spalvų harmoningu patrauklumu. Spalvos — tai jo stiprybė! Tematikos atžvilgiu buvo platus. Piešė natūrmortus, lietuviškus gamtovaizdžius, peizažus, bandė portretus ir istorinius vaizdus, mėgo sudramatintą jūrą ir dangų, o lietuvių liaudies meno elementai jo tapyboje buvo retai. Nevenė perspektyvinės erdvės, nors ir plėkštuma nebuvo jam svetima.

Dailininkas Antanas Petrikonis (1923-1982) savo studijoje.

Vartojo aliejų, akvarelę, temperą, akriliką, pastelę. Tapė ant drobės, lentos, popieriaus, japoniško šilko.

Apdovanotas tapybiniu talentu ir dinamišku charakteriu, bradūniškai tariant, jis negalėjo monotoniškai išsistiekti kurios nors vienos meno srovės rėmuose. Vykusiai įveikdamas įvairias tapybos sroves ir jų technikas, jis jose jautėsi lyg „namuose“. Renesanso, baroko ar klasicizmo dailininkai rėmėsi tapybos trim elementais — forma, šviesa ir šešėliu. Jiems linija tarnavo kontūrai, o spalva formai. Impresionizmas šį išraišką būdą pakeitė. Jei anksčiau šviesa ir šešėliai emė tarnauti spalvai. Taip menas praturtėjo šešėlių spalviniais tonais. Ši „naujovė“ mūsų

Petrikoniui nebuvo svetima. Kaip impresionistui, jam buvo svarbiau ne kontūro linija, bet spalvų tonai, šviesos ir šešėlio žaismas bei bendras vaizdo išpūdis. Spalvų elektromagnetinių bangų virpesiais jis suteikdavo visam paveikslui virpesio efektą.

Dail. Antanas Petrikonis mėgo ir ekspresionizmą. Čia jis, nesuvaržytas fotografinio natūralumo, laisvai, bet ryškiai atskleidė savo mistinį, religinį pasaulį su jaučiamu abstraktizmo atspalviu. Reiškėsi jis ir simbolizme, kur savo mintis arba vaizdus išreiškėdavo alegorijomis, simboliais, primindamas mums čiurlionišką misticismą. Jo darbuose užtinkame ir mieliulišką siurrealizmą, kur pasireiškia dailininko psichoanalitiniai motyvai, išplaukia iš pasamones siurreal-

inių sapnų ar metafizinių klausimų.

Piešdamas portretus ar Lietuvos istorijos paveikslus, jis atstovaudavo realizmo srovei. Klasicizmo ir romantizmo meno kryptys jo neviliojo. Abstrakcionizmo, o ypač kubizmo, su beprasmiškais geometriškais figūromis, su chaotiškais dėmėmis ir linijomis, neigiančiomis realizmą, jis nemėgo, nors šiaip pritarė apolitizmui, kur „menas menui“ tetarnauijas. Laisvalaikiu, domėdamasis religiniais, teologiniais klausimais, dažnai filosofuodavo. Simpatizavo René Descartes, ypač Jean-Paul Sartre.

Prieš penkerius metus amžinybėn iškeliavęs dailininkas Antanas Petrikonis, savo gausia ir įvairia kūryba palikęs mums ryškias talentingo asmens pėdas, ilgai liks gyvas mūsų visų tarpe.

M. Lemberdienė — A. Barono novelės mecenatė

Poeto Prano Lemberto mirties dvidešimties metų sukaktis buvo paminėta spalio 11 d. Los Angeles lietuvių kolonijoje. Surošė Lemberų šeima Šv. Kazimiero parapijos salėje. Prelatas Jonas Kučingis sukalbėjo invokacija, programą vedė aktorius Algimantas Žemaitaitis. Solo dainavo Birutė Vizgirdienė, Vita Polikaitytė-Vilkienė ir Albina Gedminienė. Dainų tekstai buvo Lemberto, kompozicijos St. Grauzinio, O. Metrikienės, G. Gudauskienės ir kt. Solistoms akompanavo Raimonda Apeikytė ir Ona Metrikienė. Prano Lemberto poeziją ir jam skirtą D. Mitkienės dedikaciją deklamavo aktorė Viltis Vaičiūnaitė-Jatulienė. Pabaigoje draugų rašytojų vardu šilta žodi pasakė Bernardas Brazdžionis. Viskas praėjo pakilia nuotaika.

Pranas Lembertas gimė 1897.IX.18 Paežerėlių vls., Šakių aps., t.y. prieš 90 metų. Nepriklausomybės metais buvo Biržų notaru, įvairių organizacijų narys. Į šį kraštą atvyko 1949 metais, ilgiausiai gyveno Bostone, kur įsitaikė nekilnojamo turto pirkimo-pardavimo įstaigoje. Lietuvoje su poezija pradėjo reikštis nuo 1917 m. Rašė *Tėvynės*

Pranas Lembertas (1897-1967)

sarge, Pavasary, Ateity, Sekmojų dienų, Biržų žiniuose. Atskirai išleido poezijos rinkinius: *Saulėtekiai* (1935) ir *Vokietijos Baltija šaukia* (1947). Iš jo eilėraščių buvo vienas, kuris virto daina, tai „Tau, sesute, puikios gėlės“ (išspausdintas *Illustruotoj Lietuovj* 1927 m.).

Pažymėtina, kad šio minėjimo proga velionio žmona Monika Lemberdienė nutarė būti kitų metų Aloyzo Barono novelės konkurso mecenatė ir Lietuvos rašytojų draugijos valdybai jau atsiuntė 500 dolerių čekį.

Chicago teatruose Maniakas eksperimentinėje dramoje

Chicagoje pradėjo veikti nauja scenos grupė, pasivadinsi Diferent Drummer Music Theatre. Skelbiasi, kad jų siekimas yra derinti muzikos garsus su vaidybos vyksmu, nors ir nevykdam vadinamą miuziklų pastatymu. Tai savotiškas eksperimentinis teatras, su gera doze avangardizmo. Dabar iki lapkričio 29 d. jie teatro pastate, 1225 West Belmont, stato keisto pavadinimo muzikinę dramą „The Triumph of the Spider Monkey“. Tai šurpi maniakos gyvenimo istorija, skirta išryškinti žmogaus asmenybės kraštutinumus, perpinta psichodelinių kraštutinumų išraiškėmis. Mįslinga slinktis, su buvusio kriminalinio žudiko nusikaltimo ir vėliau teismo atšvaistėmis. Gaila, kad veiklas žiūrovui nelengvas sekti ir dar apunkintas vulgariais posakiais bei veiksmiais, bet su modernaus gyvenimo atspindžiu.

Dramos autorė Joyce Carol Oates, čia iš dalies natūralistinė kūryba, perteikia nekaltos aukos traгіškų išgyvenimų per psichopato veiksmus ir užpuolimą. Autorė yra stiproai pasireiškusi beletristikoje, laimėjusi žymesnis, narė American Academy and Institute of Arts and Letters, laimėjusi National Book Award. Pagal jos kūrinių yra susuktas filmas. Ji profesoriauja Princetono universitete. Dramoje daug dainų, sukurtų kompozitoriaus William Underwood. Itin stiprus aktorius Mitchell Lester maniakos Bobbie vaidmenį, atvykęs iš New Yorko, kur vėdino off-Broadway, vaidines televizijoje. Peter Mohawk išėjęs studijas Northwestern universitete, Jonathan Meier studijavęs Goodman dramos mokykloje. Iš viso šeši aktoriai, bet kai kuriems tenka atlikti kelis vaidmenis. Visi gerai pasirošę.

Juoz. Pr

Rimantas Dichavičius. Abudu atsiuntė po pluoštą išpūdingų nuotraukų iš Lietuvos. Lietuvos peizažui atstovauja ir Aldona Kaminskienė, gana imantiai pabrėždama detalę, vietomis virtusią prasmingu simboliu.

Profesionalas Manfredas Jasevičius iškyla virš visų aukštos kokybės studijoje gamintais darbais. Jo objektyvą intriguoja moteris, jos žavingi ir nuostabūs rūbai. Visa atlikta su profesiniu kruopštumu moterų rūbų reklamai.

Parodoje apstu jaunų veidų, užsidegusių foto meno galimybėmis, rimtai besudijuojančių į universitetuose ir šiaip mėgėjų.

Apie konkurse dalyvaujančius kol kas negalima nieko sakyti, nes jų fotografijos išstatos anonimiškai. Apie jas turi prabilti publika, pabalsuodama už geriausius. Balsavimo rezultatus sužinosime parodai pasibaigus — per vakaronę lapkričio 6 d. Jaunimo centro kavinėje, į kurią kviečiame visus gausiai atsilankyti.

Algimantas Kezys

• Dana Stankaitytė ir Algis Grigas kartu su okupuotos Lietuvos dainininkais Nijole Ambrazaityte ir Virgilijum Noreika dainavo simfoniniame koncerte šių metų rugsėjo 26 dieną Akademiniame operos ir baleto teatre, Vilniuje. Grojo teatro simfoninis orkestras, diriguojamas Jono Aleksos. Koncerto programą sudarė daugiausia arijos ir duetai iš pasaulinio operų repertuaro, o taipgi iš Karnavičiaus „Grazinos“ (dvi Grazinos arijas atliko Dana Stankaitytė) ir Klovos „Vaivos“ (Vaivos ariją atliko Nijolė Ambrazaitytė). Dana Stankaitytė ir Algis Grigas padainavo duetą iš Broniaus Budriūno operetės „Sidabrinė diena“.

Naujos knygos

Šatrijos Raganos laišakai

Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos laišku, pasirodo, nemaža buvo išspausdinta Nepriklausomos Lietuvos periodikoje ar tęstiniuose leidiniuose po rašytojos mirties. Prof. Pranas Dovydaitis 11 jam rašytų pakeblė *Naujojoje Vaidiluteje*, o paskui dar 27 Vytauto Didžiojo universiteto teologijos-filosofijos fakulteto leistame *Athenaeum* (Nr. 6), o kitame to žurnalo numeryje (Nr. 8) prof. Juozas Eretas net 116 iš jų, kuriuos iš rašytojos buvo gavusi Janina Kairiūkštytė-Tumėnienė.

Dabar Janina Žekaitė paruošė ir „Vaga“ išleido stambiai, net 512 puslapių rašytojos laišku knygą. Šičia jau sudėta 391 laiškas. Be abejo, pakartojami ir tie, kurie kadaise buvo spausdinti periodikoje. Redaktorė ir įžangą parašė, bandydama aptarti tuos laiškus, rašytojos santykius su kai kuriais adresatais ir, remdamasi tais laiškais, pačią rašytoją. Laiškai aprūpinti komentarais. Kadangi rašytoja, ypač jaunystėje, į savo laiškus įrašydavo nemažą ir lenkiškų ar šiek tiek rusiškų sakinių ar žodžių, tai pastabose visa tai pateikiama lietuvių kalba.

Nemaža su kuo ji susirašinėjo, bet tik keletą adresatų turėjo tokių, kuriems rašytų laišku susidarė dideli pluoštai.

Pirmasis tų nuolatinių ir dažnų laišku gavėjas buvo Povilas Višinskis. Su juo Marija Pečkauskaitė pradėjo susirašinėti 1895 metais, dar tikra jauniki šešiolikmetė. Nepaisant iškilusių šokių tokių nesupratimų, susirašinėjo jie iki Povilo mirties.

Pranas Augustaitis, būsimasis Vytauto Didžiojo universiteto docentas, anglistikos dėstytojas humanitaras, buvo antras

žmogus, kuris yra susilaukęs iš Marijos daug ir didelių laišku, rodančių ryšių artumą. O gal daugiausia jau vėlesniais metais ji rašė Janinai Kairiūkštytei-Tumėnienėi.

Patekę į archyvus ir dabar į šią knygą yra dar kai kurie laišakai dr. J. Bagdonui, dr. J. Basanavičiui, Pr. Dovydaičiui, J. Tumui, L. Girai, A. Dambrauskui, V. Krėvei ir dar vienam kitam adresatui.

Būdinga, kad tie laišakai gana smulkmeniškai atskleidžia, kas per žmogus buvo Marija Pečkauskaitė, kuo ji tikėjo, kuo rūpinosi, ką dirbo ir kaip į savo darbą žiūrėjo. Ligota, besveikate, bet vis keldavosi ir rūpindavosi ne tik bitėmis ar sodu, bet ir visuomeniniu gyvenimu, neužmesdama ir plunksnos, iš kurios tarpais ir pragyventi reikėjo.

Poeto Juozo Kėkšto raštai ir laišakai

Praėjęs sunkiais karo keliais, vilnietis poetas Juozas Kėkštas pokariu pagyveno Romoje, paskui nusikraustė į Argentiną, o besveikatis, paraližuotas, lenkų draugu padedamas, gavo teisę apsigyventi Lenkijoje ir ten, pusiau vienišas, išgyveno iki mirties 1981 metais. Taigi jis techniškai tvarkė Argentinijoje spausdinamą *Literatūros lankus*, buvo pripažintas poetu žemininku ir įjungtas į jų poezijos antologiją *Zemė*.

Augo Vilniuje. Jaunystę turėjo sunkią. Išijungęs į komunistinį sąjūdį, lenkų valdžios buvo persekiojamas. Kai Vilnius buvo gražintas Lietuvai, su kai kuriais kitais persikėlė į Gudiją, nenorėdamas gyventi „buržuazinio režimo“ tvarkomame mieste. Tačiau tragiška istorija palietė tarp kitų ir Juozą Kėkštą: 1940

m. jis buvo ištremtas į Viatlagą Kirovo srityje miško darbams ir ištrūko iš ten tik įstodamas į generolo Anderso armiją.

Lietuvoje, jam vis paklabinant, 1964 m. buvo išleista jo poezijos rinktinė, pavadinta *Lyrika*, sudaryta iš svetur išleistų keturių rinkinių ir vieno prieškariu rinkinio Vilniuje. Pats jis į Vilnių dar buvo atvažiavęs 1966 metais.

Šikart Vilniuje 1986 m. išleista 656 puslapių jo rinktinė, pavadinta *Dega vėjai*, į kurią sudėta jo poezija, vertimai, jo straipsniai, pasikalbėjimai ir laišakai tam tikriems asmenims iš to laiko, kai jis jau buvo apsigyvenęs Lenkijoje. Viskas aprūpinta plačiais komentarais.

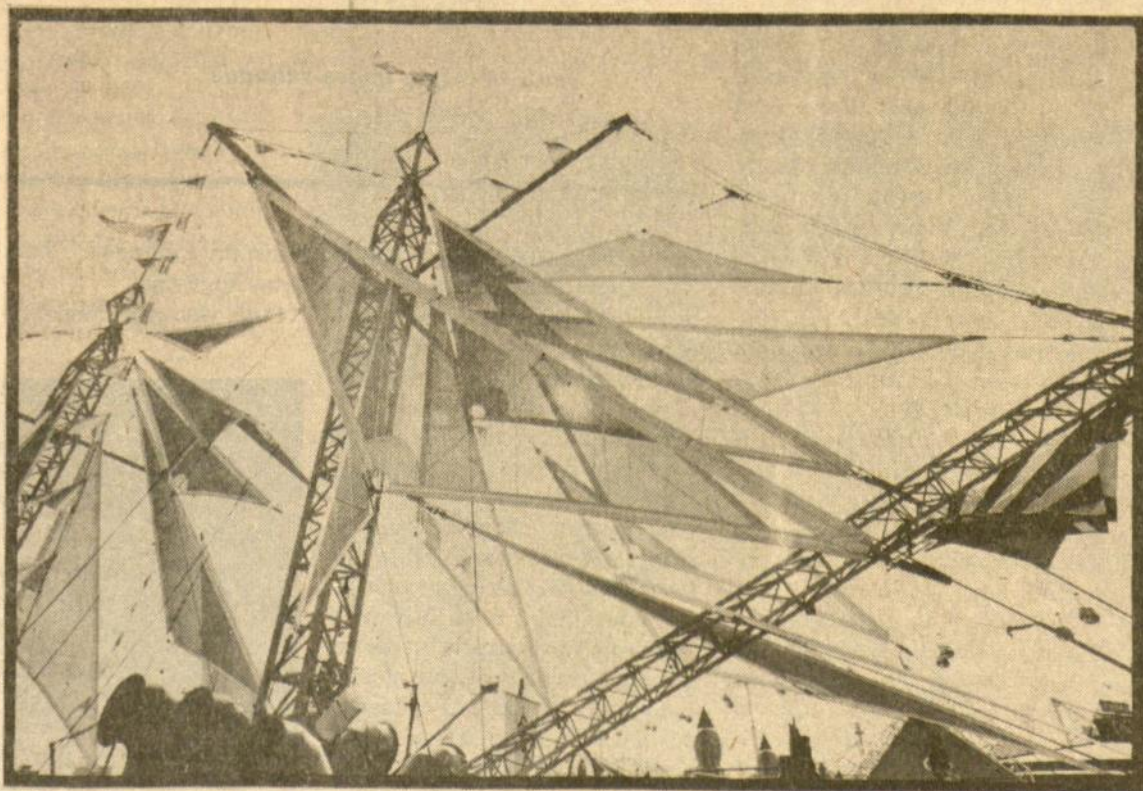
Kaip anuometiniam „Vagos“ leidyklos direktoriui J. Čeičiui rašyti laišakai liudija, Juozui Kėkštui jau 1959 metais labai rūpėjo, kad jo poezija būtų atitinkama rinktinė pakartota Lietuvoje. Sunkumų jis turėjo ir su įsipilietinimu Lenkijoje, ir su bandymu gydytis. Praskamba ne kartą ir naivus nesorientavimas politinėse Lietuvos sąlygose. Kai sužinojo, kad į *Poezijos pavasario* almanachą žadamas įtraukti Vytautas Mačernis, jis pasiūlė J. Čeičiui įjungti ir Kazį Bradūną, parenkant ką nors iš *Sidabrinų kamanų*. O gal tai ir ne naimumas, gal tik per ankstyvas siūlymas. Štai anksčiau pasidžiaugęs, kad jam pasisekė prikalbinti Vladą Šlaitą ir kad jo eilėraščių buvo išspausdinta *Pergalėje*, 1968 m. V. Kazakevičiui rašytame laiške jis siūlė išleisti specialią antologiją, kurioje būtų išspausdinta Antano Škėmos, Kazio Bradūno, Juozo Kėkšto, Henriko Nagio, Alfonso Nykos-Niliūno, Vlodo Šlaito, Jono Meko, Jurgio Blekaičio, Kęstučio Keblio, Leono Lėto, Aušros Bendoriūtės, Liūnės Sutemos, Algimanto Mackaus kūrinių. Lenkai taip padarę su savaisiais emigrantais. Tokia lietuviška antologija, tiesa, nebuvo išleista, bet dalies tų jo sumintų asmenų kūryba jau yra rinktinėmis išleis-

ta Vilniuje, o dalis užplanuota išleisti.

Ligos kankinamas, vis šį tą dirbo — rašė, vertė, redagavo. O kartu baisiai ilgėjosi Vilniaus. Ypač tas ilgesys ryškėjo iš A. Liobytėi-Paškevičienei rašytų kai kurių laišku. Nors laiškuose pavaikščioja po jį užaugusį miestą, kokį jis atsimena iš jaunų dienų. Nuolat ir nuolat jis ten. Vieno metų jam ištrūksta sakiny „po savo Vilnių vis nenustojau / ir niekad turbūt nenustosiu / baštesis“. Tame mieste būtų norėjęs ir miręs atgtulti, bet, kaip Vytautas Kubilius knygos įžangoje rašo, laidojamas greta Varšuvos naujose kapinėse, „Lietuvišku žodžiu nepalydėtas“.

Juozas Kėkštas buvo mūsų amžininkas, tai ypač jo laišakai daug kuo įdomūs ir emigrantams ir būdingi jo gyvenimui suprasti.

K. Barėnas

„Dream Ship“, Marine Plaza, Expo '86, Vancouver, British Columbia.

Nuotrauka Algimanto Kezio.

Algimanto Kezio fotografijų paroda vyks Čiurlonio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, lapkričio 6-8 d. Parodos tema: Pasaulinės ekspozicijos, vykusios Knoxville,

New Orleans, Tsukuba (Japonijoje) ir Vancouver. Paroda bus atidaryta ateinantį penktadienį, lapkričio 6 d., 7:30 v.v.